ءومىردى قورعاۋ جولىندا ەشتەڭەدەن تايسالمايمىز

□ **گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى تىلشىلەرى چاۋ جين، سۋ لۇپيك، يۇي مىڭران**

بيىل 1 ـ ايدا، تۇڭعان جەر حالقىنىڭ تىلەگىن ارقالاعان ولار ۇحانعا جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇىنا شالدىققان ناۋقاستارىدى قۇتقارۋ ـ ەمدەۋگە اتتانعان ەدى؛ 7 ـ ايدا ۇرىمجىدە جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتى قايتا تۇلعاننان بەرى، ولار تاعى دا شايقاسقا قاتىناسۋدى ءوتىنىپ، اۋتونوميالى رايوننىڭ جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ بويىنشا مەديتسينالىق قۇتقارۋ ـ ەمدەۋگە بەلگىلەگەن شيپاحانالارىنا بارىپ، اق حالاتتان ساۋىت كيىپ، ءومىردى قورعادى.

شايقاسقا قاتىناسۋدى باتىلدىقپەن ءوتىنىپ، بەلسەنە كىرىستى

"حۇبەيعا كومەككە اتتانعاندا، مەن دە بارمىن! تۇڭعان جەر، ءسوز جوق، جەڭەدى!"، 7 ـ ايدىڭ 23 ـ كۇنى تاڭعا جۇىق، اۋتونوميالى رايوندىق حالىق شيپاحاناسىنىڭ تىنىس الۋ جانە قاتەرلى، سالماقتى ناۋقاستارعا دياگنوز قويۋ ـ ەمدەۋ ورتالىعىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى گۇۋ انشۋان شايقاس الدىنداعى اتىنسقا كەلتىرۋدى بىترگەن سوڭ، بۇرىن حۇبەيعا كومەككە بارعان 11 ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرىن باستاپ، بەلگىلەنگەن شيپاحانانىڭ 1 ـ عيماراتى 4 ـ ناۋقاستار اۋماعىنا كىرىپ، جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇىنا شالدىققان ناۋقاستاردى قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ قىزمەتىن باستاپ كەتتى.

"بىزدە تاجىريبە بار، ءارى ـ ءسارى بولاتىن ەشتەڭە جوق"، ـ دەگەن گۇۋ انشۋان، بەلگىلەنگەن شيپاحاناعا كەلىپ كومەك بەرەتىندىگى تۇرالى حاباردى ەستىگەندە، ول جاۋىنگەر سەرىكتەرىمەن بىرگە ءبىرىنشى بولىپ تىزىمدەلدى.

حۇبەيعا كومەككە بارعان كەزدە، گۇۋ انشۋان ەملەكەتتىك دەڭگەيدەگى ساقتاۋ، سالاماتتىق جۇيەسىنىڭ جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتىنەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتىنىڭ وزاتى دەگەن داڭقتى اتاققا يە بولدى.

ناۋقاستار اۋماعىنا بارعان سوڭ، گۇۋ انشۋاننىڭ باستاۋىندا، توپتىڭ 11 مۇشەسى "اتويشلار قوسىنى" قۇرىپ قىزمەتكە كىرىستى. ىزىنشە، تىنىس جولى سالماقتى ناۋقاسى، شۇعىل ەمدەۋ، سالماقتى ناۋقاس، قارتتار اۋرۋى، شىڭ سەكراتسيا، اس قورىتۋ سياقتى بولمەدەردەن قۇرالعان "سايلاۋىت قوسىن" قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ قىزمەتىنە بەلسەنە كىرىستى.

"بىرلەسكەن ماماندار گرۋپپاسىنىڭ پارەندى قولداۋىندا، ناۋقاستار اۋماعىندا 7 ـ نۇسقاداعى جوبا بويىنشا ءبىرىڭعاي، جۇيەلى قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ جانە دەن قويا كۇتىمدەۋ قىزمەتىن ورىستەتتىك". گۇۋ انشۋان بىلاي دەپ تانىستىردى: بۇل رەتكى ناۋقاستاردىڭ كوبى جەڭىل جانە جاي ناۋقاستار ەكەن، بەلسەندى تۇردە ءدارى ـ دارمەكپەن ەمدەۋ نەگىزىندە پسيحيكالىق جاقتان جەتەكتەۋگە جانە تۇرمىستارىنا قارايلاسۋعا ءمان بەردىك. بۇل ءۇشىن، ءبىز ناۋقاستاردىڭ تۇرمىستارىن باسقارۋ ءادىسىن رەتتەپ، كەمەلدەندىرىپ، ناۋقاستار اۋماعىنا ازىق ـ تۇلىكتى ءوزى تاڭداپ الاتىن سورە ورنالاستىرىپ، ەرەكشە ناۋقاستاردىڭ تۇرمىسىنا ارناۋلى قارايلاسىپ كۇتىمدەدىك.

بار قاجىر ـ قايراتىن ارناپ، امانداقتى قورعادى

8 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى ساعات 9دان 30 مينۇت وتكەندە، بەلگىلەنگەن شيپاحانانىڭ 4 ـ عيماراتىنداعى 12 ـ ناۋقاستار اۋماعىندا، جۇعىمدالۋدى تىزگىندەۋشى سەسترا ما شياۋچين ءدال ۋاقىتتىندا جارتىلاي لاستانعان اۋماقتا كۇتىپ تۇردى.

ەمدەۋ ـ قۇتقارۋ بارىسىندا ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ ساقتانۇ ـ قورعانۇ جانە شيپاحانادا جۇعىمدالۋدان ساقتانۇ ءتارتىبىن باسقارۋ ـ مەڭگەرۋدى ويداعىداي ىستەۋ ايرىقشا ماڭىزدى جۇمىس، ال، جۇعىمدالۋدى تىزگىندەۋشى سەسترانىڭ قانشالىق ماڭىزدى ەكەنى ايتپاساق تا تۇسىنىكتى. ما شياۋچين شينجياڭ مەديتسينا داشۋەسىنە قاراستى 5 ـ شيپاحانانىڭ شكى اۋرۋلار ءبولىمىنىڭ سەستىراسى، بۇل ونىڭ ىندەتكە قارسى اتتانۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىنە شايقاسقا شعۇعا 2 ـ رەت ءوتىنۋى،"مەن شينجياڭنان حۇبەيعا كومەككە بارعان ەمدەۋ توبىنا قاتىناسقانمىن، تاجىريبەم بار، مەن، ءسوز جوق، بارامىن".

"الدىمەن كوزىڭدى جۇمىپ، ونان سوڭ تۇيىق كوزىلدىرىكتى شەش". "قولدى زارارسىزداندىرعانشا 15 سەكۇند بولعان جوق، جالعاستىر". ما شياۋچين ءبىر بۇىندى قالت جىبەرمەي قاداعالاپ، جاۋىنگەر سەرىكتەرىنە دۇرىس تارتپەكە كوڭىل ءبولۋدى ەسكەرتىپ وتىردى. ولار بارلىق ساقتانۇ ـ قورعانۇ بۇيىمدارىن شەشىپ، حيرۋگيالىق ماسكىنى تاققان سوڭ عانا، ما شياۋچيننىڭ كوڭىلى ورنىققاندداي بولادى، "كيۋ ـ شەشۋدىڭ ءار بۇىنى ەگجەي ـ تەگجەيىنە دەيىن ايرىقشا ماڭىزدى بولىپ تابىلادى، تيىستەي سەلقوستىق ۇيرۇسپەن جۇعىمدالۋ قاتەرىنە اپارىپ سوعادى".

ءار جۇمىس كەزەگىندەگىلەر زارارسىزداندىرۋ سۇيىقتىعىنىڭ كەڭىسىرىك جاراتىن ءىسى مۇڭكىپ تۇراتىن ورتادا 4 ـــ 6 ساعاتقا دەيىن قىزمەت ىستەيدى، سۋ ىشۋگە، دارەتكە وتىرۋلارىنا باتىلدارى بارمايدى، كەيدە، ءتىپتى، باس اينالىپ، كوز قاراۋىتۋ جاعدايلارى تۇىلادى، ءبىراق، بۇلاردىڭ ەشقايسىسىنان ما شياۋچين ەشقاشان دا قورقىپ كورگەن ەمەس، "وسى رەتكى ءتۇتىنسىز شايقاستا، مەن، ءسوز جوق، بار قاجىر ـ قايراتىمدى ارناپ، جاۋىنگەر سەرىكتەرىمنىڭ امانداقتىعىن قورعاۋىم كەرەك".

اۋىر مىندەتتى جۇرەكتىلىكپەن ارقالاپ، جاۋاپكەرشىلىكتەن باس تارتپادى

8 ـ ايدىڭ 10 ـ كۇنى تاڭعا جاقىن ساعات 2دەن 50 مينۇت وتكەندە، بەلگىلەنگەن شيپاحانانىڭ ICU 1 ـ ناۋقاستار اۋماعىندا، شينجياڭ مەديتسينا داشۋەسىنە قاراستى 1 ـ شيپاحانانىڭ سالماقتى ناۋقاس مەديتسينا سى ورتالىعى 1 ـ ناۋقاستار اۋماعىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى يۇي جاۋشيا ەندى عانا ءبىر ناۋقاستى جەدەل قۇتقارۋ جۇمىسىن ورىندىپ بولدى.

بۇل كۇنى يۇي جاۋشيا 2 رەت بىرلەسىپ دياگنوز قويۋعا، ناۋقاستار بولمەسىن 2 رەت ارالاپ تەكسەرۋگە قاتىناسىپ، ناۋقاستار اۋماعىندا 3 ناۋقاسقا بروحونسكوپپەن تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، وكپەنى جاساندى جەلدەتۋ (ECMO) وپەراتسياسىنان ەكەۋىن جاسادى، مۇنداي قىزمەت ريتمى ول ءۇشىن داعدىلى جاعدايعا اينالعان.

حۇبەيعا كومەككە بارعاندا جيناعان ەمدەۋ ـ قۇتقارۋ تاجىريبەلەرىنەن پايدالانىپ، وسى رەت يۇي جاۋشيا ىرىقتىلىقپەن تىزىمدەلىپ جانە اۋىر مىندەتتى جۇرەكتىلىكپەن ارقالاپ، شينجياڭ مەديتسينا داشۋەسىنە قاراستى 1 ـ شيپاحانانىڭ 56 ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرىنىڭ جەتەكشىسى بولدى. 7 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى بەلگىلەنگەن شيپاحانانىڭ ICU ناۋقاستار اۋماعىنا كەلىپ تۇرعاننان بەرى، يۇي جاۋشيانىڭ ءار كۇنگى قىزمەتتىك كۇن ءتارتىبى سەرەسپ تولىپ تۇردى، بىرلەسكەن ماماندار گرۋپپاسىمەن بىرگە قولشىنىڭ ارقاسىندا، ول تۇرعان ICU ناۋقاستار اۋماعىندا ءبىرتالاي ناۋقاس سالماقتى ناۋقاستان جاي ناۋقاس تيىنە اۋىستى.

"ەمدەۋ قىزمەتكەرى بولعان سوڭ، ەمدەۋ ـ قۇتقارۋ قىزمەتىن بار كۇشپەن ويداعىداي ىستەۋ ءبىزدىڭ بۇلتارماس جاۋاپكەرشىلىگىمىز. كوپشىلىكتىڭ بىرگە قۇلشىنۇىندا، الدا ءبىزدى جەڭىس كۇتىپ تۇرعانىنا سەنەمىن"، ـ دەيدى يۇي جاۋشيا نىق سەنىممەن.

8 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى پارتيالى ەرىكتىلەر تۇرعىندارعا قاجەتتى كوكونىستى ءبولىپ دوربالاۋدا.

پارتيالى ەرىكتىلەر ءبىرىنشى شەپتە جاۋاپكەرشىلىك ارقالادى

□ **سۇرەتتەن ءتۇسىرىپ، حابارىن جازعان گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ءتىلشىسى جوۋ پىڭ**

8 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى تۇرعىندارعا تۇرمىستىق بۇيىمدارىدى جەتكىزىپ بولعان ەرىكتى ماڭدايىندا تەردى ءسۇرتتى.

8 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى پارتيالى ەرىكتى تۇرعىندارعا تۇرمىستىق زاتتىق ماتەريالدارىدى جەتكىزۋدە.

"تۇرعىندار بۇيىرتقان ەت اكەلىندى، كۇن ىستىق، وڭتاي بۇزىلادى، كوپشىلىك، ۋاقىتتى مەتتى يگەرىپ جەتكىزبەدەر"، ـ دەپ 8 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى ءۇرىمجى قالاسى تيانشان رايونى باقىت جولى اۋماعىن باسقارۋ كوميتەتى جۇڭحۋان جولى سولتۇستىك الەۋمەتتىك اۋماعىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى مايرا ابدۇرەشيت ۇيچات توبىندا ەرىكتىلەرگە ۇقتىردى.

ۇرىمجىدە جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتى قايتا تۇلعاننان كەيىن، تۇرعىندارعا قىزمەت وتەۋ قىزمەتىن اناعۇرلىم ناقتى، اناعۇرلىم ەگجەي ـ تەگجەيلى ىستەپ، تۇرعىنداردىڭ ۇيلەرىندە الاڭسىز وتىرۋىنا مۇمكىندىك جاساۋ ءۇشىن، جۇڭحۋان جولى سولتۇستىك الەۋمەتتىك اۋماعى ەرىكتىلەر قىزمەت وتەۋ اترەتىن ۇيىمداستىرىپ قۇردى.

"الەۋمەتتىك اۋماعىمىزداعى كوپتەگەن تۇرعىندار ىرىقتىلىقپەن تىزىمدەلىپ، ەرىكتى قىزمەت وتەۋگە قاتىناستى". مايرا ابدۇرەشيت بىلاي دەدى: الەۋمەتتىك اۋماقتاعى 14 پارتيالى كادر اۋانگاردتىق، ۇلگىلىك رولدارىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، پارتيالى ەكپىندىلەر اترەتىن ۇيىمداستىرىپ قۇرىپ، باسقا ەرىكتىلەردى بۇقارانىڭ قاجەتتىن دەر كەزىندە ۇعىسىپ، تاۋلىك بويى تۇرعىنداردىڭ تۇرمىستىق قاجەتتىن قامتاماسىز ەتۋگە جەتكەندى.

"ەرىكتىلەر ءار كۇنى بىزگە قىزمەت وتەدى، ولار قورعانۇ كيىمىن كيەدى، ولاردىڭ جۇزدەرىن انىق كورمەگەنىمىزبەن، ولاردىڭ كەۋدەسىندەگى پارتيا نىزاڭگى ەرەكشە كوزگە ءتۇسىپ، ماعان ەرەكشە مەيىرىمدى سەزىندىردى"، ـ دەدى تۇرعىن ۋاڭ مەيلان.

سۇرەتتەر سويلەيدى

900 تونىنا قاشقار شينمەيى جالدامالى ۇشاقپەن شينجياڭنان تاسىمالدانىدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

سول كۇننەن باستاپ، وڭتۇستىك اۋياتسيا سەرىكتەستىگى ءار كۇنى قاشقار مەن شي ـ انعا بارىپ ـ كەلەتىن شينمەي جالدامالى ۇشاعىنان ءبىر دە ەكەۋىن ۇشىرىپ، جالپى 60 كەزەكشى ۇشاق ۇشىرىپ، مولشەرمەن 900 تونىنا تاسىدى.

قاشقار شينمەيىنىڭ ءدامى ءتاتتى بولعاندىقتان، شكى وڭىرلەردەگى تۇتىنۇشىلار قاتتى ۇناتادى. جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتىنىڭ بەتپالىنا ۇشىراعاندىقتان، شينمەيدى سىرتقا ساتۋدا قيىنشىلىقتار تۇىلدى. قاشقار ايماقتىق پارتكوم مەن اكىمشىلىك مەكەمەسى ەگىمشىلىك وتباسىلارىنىڭ شۇعىل قيىنشىلىعىن شەشۋگە ۇمتىلىپ، بار امالدى ىسكە قوسىپ شينمەيدى سىرتقا ساتۋ ارناسىن ىركىلىسسىزدەندىردى. كوپ جاقتىڭ سايكەسۋىمەن، قاشقار ايماقتىق دامۇ جانە رەفورما كوميتەتى قاتىستى قوسىمشا قاراجات بەرۋ ساياساتىن شعاردى، شينجياڭ جياۋجيان زات ايدالمى سەرىكتەستىگى بازار اشۋعا جاۋاپتى بولىپ، تيانيۋان حالقارالىق زات ايدالمى سەرىكتەستىگى قامتاماسىز ەتىپ سايكەسترۋگە جاۋاپتى بولىپ، وڭتۇستىك اۋياتسيا سەرىكتەستىگى ۇشاق جالداۋ مەندەتىن اتقارىپ، قاشقار شينمەيىنىڭ دەر كەزىندە ەلىمىزدىڭ جەر ـ جەرىنە تاسىلۇىنا بىرگە كۇش قوستى.

وڭتۇستىك اۋياتسيا سەرىكتەستىگى شينجياڭ بولمەشە سەرىكتەستىگى قاشقار تيجارات ءبولىمىنىڭ زات تاسىمالىنا جاۋاپتى ديرەكتورى لي جيان مىنالاردى تانىستىردى: شينمەي شي ـ انعا جەتكىزىلگەن سوڭ تەز ارادا ۇلەستىرىلىپ، بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنە جەتۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۋ ءۇشىن، وڭتۇستىك اۋياتسيا زات ايدالمى سەرىكتەستىگى شينجياڭ تيجاراتى ءبولىمى قاشقار، شي ـ ان اۋەجايلارىمەن دينامىكالى بىرگە ارەكەتتەنىپ، دەر كەزىندە زاتتى جەتكىزىپ، ينفورماتسيامەن قامتاماسىز ەتىپ، زات ايدالمى قىزمەت وتەۋ تىزبەگىن رەتتەپ، زاتتىڭ ءبۇلىنۋىن ەڭ تومەنگى شەككە ءتۇسىرىپ، ۇشاق جالداۋشى جاقتىڭ دەر كەزىندە زاتتى تاپسىرىپ الۋىنا، تۇتاس بارىستا ساڭلاۋسىز ۇشتاسۋعا مۇمكىندىك جاسادى.

ۇعىسۋعا قاراعاندا، كەلەسى قادامدا وڭتۇستىك اۋياتسيا سەرىكتەستىگى ءىس جۇزىندەگى تاسىمال قاجەتىنە ساي تاسىمال كۇشىن ۇاقتىلا قاراي رەتتەپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ارناۋلى اۋە جولىن اشىپ، شينجياڭنىڭ اناعۇرلىم كوپ تاڭداۋلى اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىنىڭ سىرتقا شعارىلۇىنا مۇمكىندىك جاساپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋعا كۇش قوسادى ەكەن.

(باسى 1 ـ بەتتە)

5 ـ ناۋقاستار اۋماعىندا سەسترا "مەيىر ايالداماسى" جىلجىمالى ارباسىن يتەرىپ 509 ـ ءنومىرلى بالنيتسا ەسىگىنە جەتكەن كەزدە، ءبىر ناۋقاس وزىنە قاجەتتى بۇيىمدارىدى تاڭداپ الىپ جاتتى.

"الىڭىز، كەپتىرىلگەن جەمىستەن دە تولىقتاپ الۋ كەرەك". وسى ناۋقاستار اۋماعىنداعى سەسترالار باستىعى باي جى ـ اي ءبىر قالتا كەپتىرىلگەن جەمىستى ناۋقاستىڭ قولىنا ۇسىندى.

"راقىمەت، مۇندا، راسىندا، كەرەكتىنىڭ ءبارى بار ەكەن ـ اۋ". ناۋقاستار اۋماعىنداعى "مەيىر ايالداماسىن" تىلگە العاندا وسى ناۋقاس توتەنشە جاقسى سەزىندى.

"كوپتەگەن ناۋقاستىڭ الا كەلگەن كۇندەلىكتى تۇتىنۇ بۇيىمدارى تولىق ەمەس، سونىمەن بىرگە ءبىز دە ناۋقاستاردىڭ قورەكتىك زاتتارى مولىراق بولسىن دەپ ويلادىق". باي جى ـ اي ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىن ۇيىمداستىرىپ، ناۋقاستار اۋماعىندا "مەيىر ايالداماسىن" قۇردى. ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ وزدەرى بەرگەن جەمىس ـ جيدەك، ۇساق ـ تۇيەك ازىق ـ تۇلىكتەرى، شيپاحانا ءارقايسى ناۋقاستار اۋماعىنا سەپتەگەن جۇىنىپ ـ شايىنۇ، كيىم جۇۋ سياقتى تۇرمىستىق بۇيىمدارى تۇگەلدەي ەمدەۋ ارباسىنا ءتىزىلىپ قويىلعان، ناۋقاستاردىڭ تەگىن پايدالانۇىنا بولادى.

جىلجىمالى "مەيىر ايالداماسى" وسىلايشا جۇمىس باستادى، بۇيىمدارىدىڭ كەم ـ كەتىگى دەرلىكتەي ءار كۇنى تولقىتانىپ تۇرادى. شاعىن عانا "مەيىر ايالداماسى" جىلى سۇيىسپەنشىلىك جەتكىزىپ، مەيىرىم ۇيىستىرىپ تۇر.

"سىزدەردىڭ تاباندىلىقتارىڭىزدان، ءبىز ءبارىڭىڭ دە جاقسارا تىندىعىنا سەنەمىز". 5 ـ ناۋقاستار اۋماعىنىڭ "ساۋىعۋ شاتىنىعى" ۇيچات توبىندا ناۋقاستار ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرىنە العىستارىن ءبىلدىردى، سونداي ـ اق ءوزارا شابىتتاندىرىپ، ءبىر ـ ءبىرىن جىگەرلەندىردى.

"ەمدەۋ ـ كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرى وزدەرىنىڭ ەڭ ۇلكەن قۇلشىنىسىن سارقا جۇمساپ، قىزمەتتى بارىنشا ىجداعاتتىلىقپەن ىستەگەندە عانا، ناۋقاستار الاڭسىز ەمدەلىپ، ءرتەرەك ساۋىعىپ شعادى"، ـ دەدى وسى ناۋقاستار اۋماعىنىڭ مەڭگەرۋشىسى ۋاڭ لي.